

**Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**ПРОГРАМА НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
072 «ФІНАНСОВИЙ РИНОК»
для магістрів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

**Дніпропетровськ
НГУ
2016**

Програма нормативної навчальної дисципліни 072 «Фінансовий ринок» для бакалаврів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» [Електронний ресурс] / _____ ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2016. – 25 с.

Рекомендовано до видання редакційною радою ДВНЗ «НГУ» (протокол № _____ від _____.____.2016 за поданням методичної комісії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (протокол № ____ від _____.____.2016).

ЗМІСТ

Розділ	Стор.
1. Загальна характеристика	
2. Галузь використання	
3. Нормативні посилання	
4. Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти	
5. Результати навчання з дисципліни «Фінансовий ринок»	
5.1. Компетентності, яких набувають студенти в процесі вивчення навчальної дисципліни «Фінансовий ринок»	
5.2. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти в процесі вивчення дисципліни «Фінансовий ринок», сформульований у термінах результатів навчання	
6. Форма підсумкового контролю	
6. Тематичний план та розподіл обсягу за видами навчальної діяльності	
7. Вимоги до індивідуальних завдань	
8. Завдання для самостійної роботи здобувача	
9. Вимоги до засобів діагностики, методи та критерії оцінювання навчальних досягнень	
10. Вимоги до комплексу навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни	
11. Рекомендована література	
Додаток А Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК	
Додаток Б Матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання з дисципліни «Фінансовий ринок» та компетентностей	
Додаток В Обов'язковий тезаурус	

Загальна характеристика

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти (освітній ступінь)	Бакалавр
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Обмеження щодо форм навчання	Немає
Освітня кваліфікація	Бакалавр фінансів, банківської справи та страхування
Кваліфікація в дипломі	Бакалавр зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Опис предметної області	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Об'єкт(и) вивчення та діяльності: устрій, принципи й механізми функціонування, розвиток управління системами фінансового ринку. ▪ Цілі навчання: здобуття знань і умінь у сфері управління фінансовим ринком, на макро- і мікрорівнях, що надасть можливість самостійно здійснювати дослідження фінансових систем, розв'язувати складні спеціалізовані та управлінські завдання, наукові і прикладні проблеми при впровадженні інновацій в професійну діяльність у динамічному середовищі. ▪ Теоретичний зміст предметної області ґрунтується на теоріях і концепціях фінансової науки, які визначають тенденції і закономірності функціонування й розвитку фінансів, банківської справи та страхування. ▪ Методи, методики та технології: методи, методики та технології управління і практики управління фінансовим ринком. ▪ Інструменти: інформаційно-аналітичні програмні продукти та системи.
Академічні права випускників	Отримання освіти на другому (магістерському) рівні вищої освіти та підвищення кваліфікації.

2. Галузь використання

Програма поширюється на кафедри, яким доручено викладання навчальної дисципліни наказом ректора.

Програма призначена для:

- розробки робочої програми дисципліни;
- реалізації компетентнісного підходу при формуванні структури, змісту дисципліни та засобів діагностики;
- визначення інформаційної бази для формування засобів діагностики;
- внутрішнього та зовнішнього контролю якості підготовки фахівців;
- акредитації освітньої програми за спеціальністю.

Програма встановлює:

- перелік дисциплінарних компетентностей (умінь і знань), що забезпечують набуття професійних компетенцій;
- рівень складності дисциплінарних компетентностей для даної спеціальності;
- форми діагностики рівня сформованості компетенцій;
- вимоги до засобів діагностики;
- вимоги до інформаційно-методичного забезпечення дисципліни;
- критерії оцінювання навчальних досягнень студентів;
- вимоги до структури робочої програми дисципліни

3. Нормативні посилання

Робоча програма дисципліни «Фінансовий ринок» розроблена на основі таких нормативних документів:

1. Освітня програма підготовки бакалавра за спеціальністю галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування.» / М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2016. – ____ с.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 Ліцензійними умовами провадження освітньої діяльності закладів освіти (постанова КМ України від 30 грудня 2015 р. №1187 «Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти»).

3. Стандарт вищої освіти підготовки бакалаврів спеціальності Стандарт вищої освіти першого рівня (бакалавр) галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування. – Затверджено і введено в дію наказом МОН України від № _____.

4. Положення про організацію атестації здобувачів вищої освіти Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» / М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2015. – 38 с.

5. Положення про організацію освітнього процесу за Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою. Стандарт вищої освіти Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» / Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2015. – 25 с.

4. Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти

Обсяг освітньої програми становить 5 кредитів ЄКТС (150 навчальних годин).

Не менше 35% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, визначених стандартом вищої освіти.

5. Результати навчання з дисципліни «Корпоративне фінансове управління» та їх відповідність компетентностям

5.1. Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі управління фінансовим ринком в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невідомістю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної і навчальної діяльності.
Загальні компетентності	<ol style="list-style-type: none">1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.2. Здатність планувати та управляти часом.3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.6. Здатність спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово.7. Здатність працювати в міжнародному контексті.8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.9. Здатність бути критичним і самокритичним.10. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість, адаптуватися та діяти у новій ситуації.11. Здатність працювати як у команді, так і автономно.12. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).13. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально-відповідально та громадянсько-свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентно- сті	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розуміння та здатність до критичного осмислення концептуальних основ економічної теорії, які стосуються управління фінансовим ринком й узагальнюють засади і закономірності функціонування та розвитку фінансових систем. 2. Здатність опановувати та усвідомлювати інформацію щодо сучасного стану і тенденцій розвитку фінансового ринку. 3. Вміння використовувати теоретичний та методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для діагностики стану фондової галузі. 4. Здатність використовувати базові знання і практичні навички у сфері регулювання фінансового ринку. 5. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення, володіти інформаційними технологіями у сфері управління фінансовим ринком. 6. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність, інтерпретувати та використовувати фінансову та пов'язану з нею інформацію. 7. Здатність виконувати контрольні функції на фінансовому ринку. 8. Здатність формувати та реалізовувати комунікації в сфері фінансового ринку. 9. Здатність обґрунтовувати, приймати професійні рішення в сфері фінансового ринку та брати відповідальність за них. 10. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку у сфері управління фінансовим ринком.
--	---

5.2 Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти в процесі вивчення дисципліни «Ринок фінансових послуг», сформульований у термінах результатів навчання

1. Планувати та управляти часом у професійній діяльності.
2. Підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку у сфері фінансів підприємств та на фінансовому ринку.
3. Вміти застосовувати набуті знання у практичній діяльності.
4. Проводити дослідження фінансової діяльності підприємств різних галузей і форм господарювання на рівні бакалавра, зокрема, здійснювати пошук, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.
5. Демонструвати навички письмової та усної загальної та професійної комунікації державною та іноземними мовами.
6. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.
7. Проявляти ініціативу та підприємливість, адаптуватися та діяти у новій ситуації.
8. Виконувати професійні функції як самостійно, так і в групі під керівництвом лідера.
9. Вміти пояснювати інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід фахівцям і нефахівцям у фінансовій області.
10. Дотримуватися професійних етичних стандартів.
11. Діяти соціально-відповідально та громадянсько-свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), поваги до різноманіття та міжкультурності.

12. Застосовувати емпатію, вербальні та невербальні інструменти у міжособистісному спілкуванні і демонстрації власних результатів
13. Вміти критично осмислювати концептуальні основи економічної теорії й фінансової науки, які стосуються фінансів підприємств, узагальнюють засади й закономірності функціонування й удосконалення фінансової діяльності підприємств та організації фінансового ринку .
14. Показати належний рівень знань у сфері фінансів підприємств, розуміння принципів фінансової науки, особливостей функціонування фінансової системи та фінансової діяльності підприємств різних галузей народного господарства, фінансової термінології.
15. Виявляти та аналізувати ключові характеристики фінансової діяльності та фінансового стану підприємств, оцінювати їх взаємозв'язки в межах національної та світової економіки.
16. Застосовувати теоретичні знання та практичні навички для їх використання у сфері регулювання фінансової діяльності підприємств різних галузей і форм господарювання.
17. Визначати функціональні області та взаємозв'язки між суб'єктами фінансових відносин підприємств.
18. Застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення, володіти інформаційними технологіями у сфері управління послугами на фінансовому ринку і діяльністю підприємств різних галузей і форм господарювання
19. Збирати, аналізувати та пояснювати необхідну інформацію, розраховувати показники фінансової діяльності та фінансового стану підприємств, обґрунтовувати фінансові рішення на основі використання необхідних інструментальних засобів.
20. Обирати та застосовувати економіко-математичні та статистичні методи для управління на фінансовому ринку, прогнозування та оптимізації діяльності підприємств.
21. Демонструвати навички складання фінансової звітності, фінансового аналізу та інтерпретації фінансової, статистичної та пов'язаної інформації.
22. Виконувати контрольні функції у сфері у сфері фінансів підприємств та управління на фінансовому ринку.
23. Формувати та реалізовувати комунікації в сфері фінансів підприємств.
24. Вміти нести відповідальність за результати професійної діяльності у сфері фінансів підприємств та організації управління на фінансовому ринку.
25. Виконувати професійні функції у сфері фінансів підприємств та управління на фінансовому ринку.

6. Тематичний план та розподіл обсягу за видами навчальних занять

Види, тематика навчальних занять	Обсяг, години		
	ауд.	СРС	разом
ЛЕКЦІЇ			
Тема 1. Передмова. Фінансовий ринок: сутність, функції та роль в економіці.	4	10	14
1.1. Поняття фінансового ринку та його структура			
1.2. Суб'єкти фінансового ринку			
1.3. Характеристика об'єктів фінансового ринку	4	10	14
Тема 2. Грошовий ринок і ринок банківських позичок			
2.1. Структура і суть грошового ринку. Об'єкти й суб'єкти			

Види, тематика навчальних занять	Обсяг, години		
	ауд.	СРС	разом
2.2. Характеристика облікового ринку та його особливості			
2.3. Характеристика міжбанківського ринку. Операції на міжбанківському ринку			
Тема 3. Фондовий ринок			
3.1. Місце ринку цінних паперів на фінансовому ринку.			
3.2. Цінні папери, їх види та характеристика			
3.3. Функції і роль цінних паперів в економіці			
3.4 Характеристика акцій і законодавче підґрунтя емісії акцій	4	12	16
3.5 Характеристика видів і типів облігацій та їх роль в економіці			
3.6 Банківські цінні папери			
3.7. Емісія і форми розміщення цінних паперів на первинному ринку			
3.8. Характеристика учасників ринку цінних паперів			
Тема 4. Ринок похідних цінних паперів			
4.1 Характеристика похідних фінансових інструментів	6	10	16
4.2 Депозитарні розписки			
Тема 5. Фондова біржа та біржові операції			
5.1 Правове положення фондової біржі	4	10	14
5.2 Основні біржові операції			
5.3 Біржові індекси			
Тема 6. Ризик та ціна капіталу			
6.1. Портфелі цінних паперів, їхні типи	6	10	16
6.2. Поняття і класифікація фінансових ризиків			
Модульний контроль – лекційна контрольна робота	2		2
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ			
Тема 1. Оцінка вартості, ціни, дохідності інструментів грошового ринку та ринку банківських послуг.	2	8	10
Тема 2. Оцінка ціни, дохідності акції з рівномірним і нерівномірним ростом дивідендів	4	8	12
Тема 3. Оцінка ціни облігації, поточної дохідності облігації, дохідності облігації до часу її погашення, повної реалізованої дохідності облігації .	4	8	12
Тема 4. Продаж (купівля) опціонів, продаж (купівля) ф'ючерсів.	4	6	10
Тема 5. Розрахунок біржових індексів. Оцінка систематичного та несистематичного ризику, дохідності та ризику портфеля цінних паперів	4	8	12
Модульний контроль – практична контрольна робота	2		2
Практичні заняття	20	38	58
Лекції	30	62	92
Разом	50	100	150

7. Форма підсумкового контролю, вимоги до засобів діагностики та критеріїв оцінювання

7.1. Форма підсумкового контролю – екзамен за результатами поточного контролю та виконання комплексної контрольної роботи (за необхідності).

7.2. Вимоги до засобів діагностики

Інформаційною базою для формування засобів діагностики (тестів відкритого чи закритого типу) має бути система компетентностей, що передбачена даною програмою.

Тест складається із завдання й еталона. Еталон являє собою зразок повного й правильного рішення.

Параметри тесту – ступінь складності та число суттєвих операцій.

Ступінь складності тесту має відповідати запланованим дисциплінарним умінням, які здобувач повинен демонструвати певними діями під час контрольних заходів (відтворювати, описувати, позначати, називати, зображувати, засвоювати суть, розуміти зміст, розрізняти, порівнювати, ідентифікувати, вибирати, доводити, свідомо використовувати, змінювати, вирішувати, знаходити, пояснювати, розраховувати, аналізувати, диференціювати, охоплювати, відокремлювати, протиставляти, синтезувати, складати, розробляти, розвивати, по новому формулювати, планувати, генерувати, оцінювати, визначати, інтерпретувати, критикувати, прогнозувати тощо).

Число суттєвих операцій – це кількість дій, що мають принципове значення для одержання правильного результату (кроки алгоритму виконання, розрахункові схеми, визначення понять, параметри та їх застосування). Розрахунок числа суттєвих операцій ведеться відповідно до еталона.

Еталонами виконання завдань можуть бути фрагменти навчальної, науково-технічної літератури та інші джерела. У цьому випадку необхідно подати перелік точних посилань на відповідні джерела (бібліографічний опис видання, координати еталону – посилання на сторінку, абзац).

Комплект тестів у повному описі (завдання та еталон) за всіма дисциплінарними компетенціями затверджується кафедрою та входить до складу документації методичного забезпечення.

Для надання прозорості змісту засобів діагностики узагальнені завдання повинні бути доступними студентам протягом усього періоду навчання.

8. Завдання для самостійної роботи здобувача

Основні завдання для самостійної роботи:

- 1) попереднє опрацювання інформаційного забезпечення за кожним модулем (темою);
- 2) підготовка до поточного контролю - розв'язання завдань самоконтролю за кожною темою;
- 3) виконання індивідуального розрахункового завдання;
- 4) підготовка до захисту індивідуального завдання;
- 5) підготовка до підсумкового контролю.

9. Вимоги до засобів діагностики, критерії та процедури оцінювання навчальних досягнень

Інформаційною базою для формування засобів діагностики (тестів відкритого чи закритого типу) є система компетентностей, що передбачена даною програмою.

Вимоги до засобів діагностики, критерії та процедури оцінювання навчальних досягнень формуються згідно з Положенням про організацію атестації здобувачів вищої освіти Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет», Положенням про організацію освітнього процесу за Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою. Стандарт вищої освіти Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» / Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2015. – 25 с.

10. Вимоги до комплексу навчально-методичного забезпечення дисципліни

Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, має бути розташований на сайті кафедри економічного аналізу і фінансів повинен містити [2]:

1. робочу програму дисципліни;
2. навчальний контент (інформаційне забезпечення лекцій);
3. методичне забезпечення практичних та семінарських занять;
4. матеріали методичного забезпечення самостійної роботи студента щодо:
 - 4.1. попереднього опрацювання інформаційного забезпечення за кожним модулем (темою);
 5. розв'язання завдань самоконтролю за кожною темою
 - 5.1 виконання індивідуального розрахункового завдання;
 - 5.2. підготовки до захисту індивідуального розрахункового завдання;
 - 5.3. підготовки до підсумкового контролю;
 6. завдання для поточного та підсумкового контролю рівня сформованості дисциплінарних компетентностей;
 7. завдання для комплексної контрольної роботи;
 8. завдання для післяатестаційного моніторингу рівня сформованості дисциплінарних компетентностей.

11. Рекомендована література

1. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг". – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Закон України "Про національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні" від 10 грудня 1997 р. №710/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Закон України "Про цінні папери і фондовий ринок". Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 30 жовтня 1996 р. №448/96-ВР – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Закон України "Про лізинг" від 16 грудня 1997 р. №723/97-ВР – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
6. Закон України "Про банки та банківську діяльність" від 20 березня 1991 р. М872-ХП – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
7. Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 30 жовтня 1996 р. №448/96-ВР – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
8. Декрет Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" від 19 лютого 1993 р. №15-93 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
9. Положення про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів. Затверджено наказом Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 1 квітня 1996

р. №58 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

10. Положення про реєстрацію фондових бірж та торговельно-інформаційних систем і регулювання їх діяльності. Затверджено наказом ДКЦПФР від 22 січня 1998 р. №19 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

11. Положення про порядок реєстрації випуску акцій і облігацій підприємств та інформація про їх емісію. Затверджена рішенням ДКЦПФР від 12.02.98 р. № 36 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

12. Положення про порядок видачі банкам ліцензії на здійснення банківських операцій. Затверджено постановою Правління Національного банку України від 6 травня 1998 р. №181 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

13. Положення Національного банку України "Про кредитування" від 28 вересня 1995 р. №246 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

14. Положення про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії. Затверджено Указом Президента України від 19 лютого 1994 р. №55/94. (Зі змінами від 28 березня 1995 р. №265/95; 18 листопада 1995 р. №1080.) – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

15. Правила випуску та обігу фондових деривативів. Затверджено рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 24 червня 1997 р. №13 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

16. Правила Української фондової біржі. Затверджені рішенням Біржової Ради АТ "Українська фондова біржа" від 22.04.94 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>..

17. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. - К.: ИТЕМ, -1995.-С. 67.

18. Оскольський В.В. Ринок цінних паперів України; проблеми функціонування і розвитку. - К., 1996.

19. Смолянська О.Ю. Фінансовий ринок: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 384 с.

20. Суторміна В.М., Радзієвська В.М., Стеценко Б.С. Фінансовий ринок. Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.:КНЕУ, 2001. - 100 с

21. Фондовий ринок України: Навч. посібник / Керівник авт. кол. В. В. Оскольський. - К.: УФБ - «Скарбниця», 1994.

22. Ходаківська В.П. Територіальна організація фінансового ринку в Україні. - К.: Нац. У-т ім. Т.Г. Шевченка. -1999.

23. Ходаківська В.П., Данілов О.Д. Ринок фінансових послуг: Навч.посібник. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 501с.

Додаток А

Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	+			
Здатність планувати та управляти часом.		+		+
Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.				+
Здатність проведення досліджень на відповідному рівні, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.		+		
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.		+		
Здатність спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово.			+	
Здатність працювати у міжнародному контексті.			+	
Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.		+		
Здатність бути критичним і самокритичним.		+		
Здатність виявляти ініціативу та підприємливість, адаптуватися та діяти у новій ситуації.		+		
Здатність працювати як у команді, так і автономно.			+	
Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).			+	
Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та громадянсько-свідомо.				+
Розуміння та здатність до критичного осмислення концептуальних основ економічної теорії, які стосуються фінансового ринку й узагальнюють засади й закономірності функціонування та розвитку фінансових систем.	+	+		

Здатність опанувати та усвідомлювати інформацію щодо сучасного стану і тенденцій розвитку фінансового ринку.	+			
Вміння використовувати теоретичний та методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для діагностики стану фінансового ринку.		+		
Здатність використовувати базові знання і практичні навички у сфері регулювання фінансового ринку.		+		
Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення, володіти інформаційними технологіями у сфері управління фінансовим ринком			+	
Здатність складати та аналізувати фінансову звітність, інтерпретувати та використовувати фінансову та пов'язану з нею інформацію.		+		
Здатність виконувати контрольні функції у сфері управління фінансовим ринком.		+		
Здатність формувати та реалізовувати комунікації в сфері управління фінансовим ринком.			+	
Здатність обґрунтовувати, приймати професійні рішення в сфері управління фінансовим ринком та брати відповідальність за них.				+
Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку у сфері управління фінансовим ринком.				+

Застосовувати емпатію, вербальні та невербальні інструменти у міжособистісному спілкуванні і демонстрації власних результатів.	+							+																		
Вміти критично осмислювати концептуальні основи економічної теорії, які стосуються управління фінансовим ринком й узагальнюють засади й закономірності функціонування та розвитку фінансових систем.	+													+												
Показати належний рівень знань у сфері страхування, розуміння принципів фінансової науки, особливостей функціонування фінансового ринку, фондової термінології.	+														+											
Виявляти та аналізувати ключові характеристики системи фінансового ринку, оцінювати їх взаємозв'язки з національною та світовою економіками.	+	+													+											

Застосовувати теоретичні знання та практичні навички для їх використання у сфері регулювання фінансового ринку.	+																												
Визначати функціональні області та взаємозв'язки між суб'єктами фінансових систем.	+													+															
Застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення, володіти інформаційними технологіями у сфері управління фінансовим-ринком.	+																												
Збирати, аналізувати та пояснювати необхідну інформацію, розраховувати економічні та фінансові показники, обґрунтовувати фінансові рішення на основі використання необхідних інструментальних засобів.	+																												

Додаток В

Акціонер — власник акцій, співвласник акціонерного підприємства. Має право на отримання доходу від акцій, якими він володіє, а за певних умов — на участь в управлінні справами підприємства, що випустило акції. А. несе відповідальність за зобов'язаннями акціонерного товариства (підприємства) тільки в межах придбаних ним акцій.

Акціонерне товариство — товариство, що має статутний фонд, поділений на певну кількість акцій і несе відповідальність щодо своїх зобов'язань тільки майном товариства. Акціонери відповідають щодо зобов'язань товариства лише в межах власних акцій, на які одержують щорічний дохід — дивіденди. До А. т. належать відкриті та закриті А. т.

Акція — цінний папір без визначеного часу обігу, що засвідчує участь його власника у статутному фонді акціонерного товариства, підтверджує членство в акціонерному товаристві та право на участь в управлінні ним, дає власникові право на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна в разі ліквідації акціонерного товариства. А. можуть бути іменними чи на пред'явника, привілейованими чи простими.

Банківський кредит — основна форма кредиту, за якої банк надає клієнтові у тимчасове користування частину власного або залученого капіталу на умовах повернення зі сплатою банківського процента.

Біржа — заклад, у якому здійснюється купівля-продаж цінних паперів (фондова), золота і валюти (валютна), торгівля масовими товарами (товарна), а також робочої сили (б. праці).

Біржа валютна — організаційно оформлений і регулярно функціонуючий ринок, на якому реалізують угоди щодо купівлі-продажу іноземних валют і формуються курси цих валют за фактичним співвідношенням попиту і пропонування. Покупцями та продавцями на Б. в. є банки, що здійснюють угоди за свій рахунок або за дорученням своїх клієнтів. Вони діють при фондових і товарних біржах.

Біржа фондова — організаційно оформлений і регулярно функціонуючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами. Належить до вторинного ринку цінних паперів, зосереджує попит і пропозицію цінних паперів, сприяє формуванню їх біржового курсу. Найбільші Б. ф. зосередженні в Парижі, Нью-Йорку, Чикаго, Лондоні. Б. ф. виконує такі функції: відкриває доступ підприємствам до позикового небанківського капіталу; є важливим координатором розміщення державних цінних паперів; забезпечує переміщення капіталу з однієї галузі в іншу.

Валюта вільно конвертована — валюта, що вільно й необмежено обмінюється на інші чужоземні валюти. Сфера обміну В. в. к. поширюється як на поточні операції, пов'язані з повсякденною зовнішньоекономічною діяльністю, так і на операції щодо зовнішніх кредитів та закордонних інвестицій. Режим функціонування В. в. к. практично означає відсутність будь-яких валютних обмежень.

Валюта неконвертована — національна валюта, що функціонує в межах тільки однієї країни і не обмінюється на інші чужоземні валюти. До В. н. належать валюти, щодо яких застосовують різні обмеження і заборони на вивезення, ввезення, продаж, купівлю, обмін на чужоземні валюти, а також використовують різні заходи валютного регулювання, зокрема валютні коефіцієнти, з метою обмеження обігу цих валют.

Валюта частково конвертована — національна валюта країн, які застосовують валютні обмеження для резидентів і окремих видів обмінних операцій. В. ч. к., як правило, обмінюється тільки на деякі чужоземні валюти з окремих видів міжнародного платіжного обігу.

Варант — свідоцтво, що дає змогу власникові облигацій чи привілейованих акцій купувати прості акції за наперед узгодженою ціною.

Векселетримач — власник векселя, котрий може бути пред'явлений до оплати. Має право на отримання тієї суми, на яку виписано вексель.

Вексель — цінний папір і вид кредитних грошей, що засвідчує безумовне грошове зобов'язання боржника (векселедавця) сплатити у встановлений термін і в повному порядку визначену суму грошей власнику векселя (векселедержателю). Векселі бувають: прості, переказні, акцептовані, депоновані, державної скарбниці (казначейські), фінансові.

Вексель акцептований — вексель, що містить згоду (акцепт) платника (трасата) на його оплату.

Вексель депонований — вексель, виданий на забезпечення кредиту.

Вексель державної скарбниці (казначейський) — один з видів державних цінних паперів, що є короткотерміновим грошовим зобов'язанням (випускають на термін від 3 до 12 місяців). В. д. с. розповсюджують переважно серед банків та інших юридичних осіб. Доходи власників таких векселів формуються завдяки тому, що їх купують зі знижкою від номінальної вартості, а продають за номінальну вартість. Емітує та погашає В. д. с. центральний банк за дорученням державної скарбниці (казначейства) чи міністерства фінансів.

Вексель казначейський — див. *Вексель державної скарбниці (казначейський)*.

Вексель переказний (тратта) — письмовий наказ векселетримача (трасанта), адресований платникові (трасатові), сплатити третій особі (ремітентові) у зазначений строк вказану суму.

Вексель простий — письмове просте і нічим не обумовлене зобов'язання векселедавця сплатити власникові векселя у зазначений строк у визначеному місці вказану суму.

Вексель товарний (комерційний) — вексель, виданий позичальником під заставу товарів.

Вексель фінансовий — вексель, емітований банком.

Дериватив — документ установленої форми, який засвідчує право та (або) зобов'язання придбати чи продавати в майбутньому цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених у ньому умовах. Д. поділяються на фондові, валютні і товарні. Перші Д. пов'язані з купівлею-продажем цінних паперів, другі — валюти, а треті — будь-яких біржових товарів. До Д. належать форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони.

Дивіденди — 1) частина прибутку акціонерного товариства, котра щорічно розподіляється серед акціонерів після сплати податків, відрахувань на розширене відтворення та до страхових (резервних) фондів і сплати процентів за банківський кредит. Д. з простих акцій залежать від суми прибутку акціонерного товариства. З привілейованих акцій Д. сплачують у заздалегідь установленому розмірі як твердий процент від їхньої номінальної вартості. 2) доходи, отримувані суб'єктом оподаткування за корпоративними правами у вигляді частини прибутку юридичної особи, включаючи доходи, нараховані як проценти на акції чи на внески до статутних фондів.

Дохід емісійний — 1) дохід держави, одержуваний від надходження в обіг зайвих грошей. Це призводить до подальшого знецінення грошей і до скорочення реальних доходів населення; 2) сума перевищення доходів, отриманих підприємством від первинної емісії (випуску) власних акцій та інших паперів, що засвідчують корпоративні права, над їх номіналом.

Дохідність облигації — річний дохід, виражений у відсотках до ринкової ціни облигації. Це збільшення чи зменшення капіталу на момент погашення облигації.

Емісія цінних паперів — випуск в обіг акцій, облигацій, скарбничих зобов'язань та інших цінних паперів. Здійснюється державними та комерційними кредитними установами, підприємствами, органами влади різних рівнів. Основна мета Е. ц. п. — залучення додаткових коштів з ринку позикових капіталів. Підприємства залучають такі кошти для збільшення економічного потенціалу, банки — для збільшення кредитних ресурсів, державні органи — для покриття бюджетного дефіциту.

Єврооблігація — цінний папір на пред'явника; боргове зобов'язання позичальника, що отримав довготермінову позику в одній з євровалют. Випускаються синдикатами, які об'єднують банки та інші кредитні установи Є. розміщується одночасно на ринках кількох країн.

Інвестиційні фонди — фінансові інституції — учасники ринку цінних паперів, які здійснюють емісію власних акцій та інвестиції у цінні папери інших емітентів, торгівлю цінними паперами та які володіють інвестиційними цінними паперами.

Індосамент — 1) передавальний напис на векселі, чеку, іншому цінному папері, який засвідчує перехід прав за цим документом до іншої особи. І. роблять на звороті документа або на додатковому аркуші; 2) документ, що додається до страхового поліса і містить зміни умов страхування.

Інституція фінансово-кредитна — державна чи приватна організація, уповноважена здійснювати фінансові операції щодо кредитування, депонування вкладів, ведення розрахункових рахунків, купівлі та продажу валюти, цінних паперів, надання фінансових послуг тощо. До І. ф.-к. належать банки, фінансові компанії, інвестиційні фонди, ощадні каси, пенсійні фонди, взаємні фонди, страхові компанії, кредитні спілки.

Інструменти фінансові — різноманітні види ринкового фінансового продукту, зокрема цінні папери, грошові зобов'язання, валюта, ф'ючерси, опціони, депозитні свідоцтва, кредитні договори, страхові поліси тощо.

Інструменти фондового ринку — інструменти, за допомогою яких здійснюються операції на фондовому ринку (акції, облигації, ощадні сертифікати, опціони, ф'ючерсні контракти, форвардні контракти тощо).

Конверсія цінних паперів — зміна дохідності позик. Вона проводиться внаслідок зміни ситуації на фінансовому ринку (рівня облікової ставки центрального банку) чи погіршення фінансового стану держави, коли вона не в змозі виплачувати передбачуваний дохід.

Лізинг — довготермінова оренда машин, устаткування, споруд виробничого призначення. Л. передбачає збереження прав власності на товар за орендодавцем. Здійснюючи лізингові операції, орендодавець купує машини, обладнання, транспортні засоби, виробничі споруди і передає їх за угодою орендареві для використання з виробничою метою, зберігаючи право власності на них.

Облігація — цінний папір, довгострокове боргове зобов'язання юридичної особи, що випускає і розміщує облигаційну позику (емітента), регулярно виплачувати кредиторів (власників облигацій) дохід у заздалегідь зафіксованій сумі чи у вільному проценті вартості облигації, а через зазначений час і номінальну вартість облигації.

Облігація відклична — облігація, яке дає право емітентові її відкликати, тобто викупити до офіційного терміну погашення, сплативши власникові певну суму (викуп).

Облігація гарантована — облігація, випущена дочірньою компанією під гарантію материнської компанії. Гарантія стосується як основної суми боргу, так і процентів за облігацією.

Облігація дисконтна — облігація, що купується з певною скидкою, а погашається за номінальною вартістю. Різниця формує дохід кредитора. На ній відсутній купон.

Облігація забезпечена — облігація, забезпечена активами емітента.

Облігація застава — облігація, яка забезпечується державним майном чи конкретними доходами.

Облігація з нульовим купоном — див. *Облігація дисконтна*.

Облігація іменна — облігація, власника якої зареєстровано у книзі емітента. О. і. є безкупонною.

Облігація конвертована — облігація, що дає власникові право обміняти її через певний час за наперед визначеною ціною на акції підприємства, яке випустило таку облігацію. Після її обміну на акції скасовується право на повернення основного капіталу за облігацією і на отримання доходів.

Облігація кумулятивна — облігація, дохід за якою виплачують одноразово при її погашенні.

Облігація купонна — облігація з купонами на оплату процентів. Коли настає термін платежу, купони відрізають і пред'являють емітентові для виплати процентів.

Облігація на пред'явника — 1) облігація, прізвище власника якої не зареєстроване в книгах емітента. Коли настає термін виплати процентів чи погашення облігації, кошти виплачуються її пред'явникові; 2) облігація з купонами на оплату процентів. Коли настає термін платежу, купони відрізають і пред'являють емітентові для виплати процентів.

Облігація незабезпечена — облігація без спеціального забезпечення, підкріплена тільки репутацією фірми, котра її випустила.

Опціон — стандартний документ, який засвідчує право придбати (продати) цінні папери (товари, кошти) на певних умовах у майбутньому, з фіксацією цін на час укладення такого опціону або на час такого придбання за рішенням сторін контракту. Перший продавець О. (емітент) бере на себе безвідкличне зобов'язання щодо продажу цінних паперів (товарів, коштів) на умовах укладеного контракту. Будь-який покупець О. має право відмовитися у будь-який момент від придбання таких цінних паперів (товарів, коштів).

Пакет акцій контрольний — кількість акцій, достатня для повного контролю за діяльністю акціонерного товариства. Дає право вирішального голосу на зборах товариства. П. а. к. повинен становити понад 50 % випущених акцій. На практиці він може бути меншим — 20—30 % загальної кількості акцій.

Ризик податковий — небезпека втрат, зумовлених змінами податкового законодавства (збільшенням ставок податків, введенням нових податків, скасуванням податкових пільг, зміною порядку і термінів сплати окремих податків тощо).

Ризик портфельний — сукупний ризик втрати капіталу, вкладеного в інвестиційний портфель. Рівень Р. п. завжди нижчий від рівня ризику окремих інвестиційних інструментів, які входять до нього.

Ринкова вартість цінних паперів — ціна, що склалася на ринку цінних паперів (фондовій біржі) під впливом попиту і пропонування. Курс цінних паперів визначається доходами, які вони приносять їхнім власникам (у формі дивідендів чи процентів), і величиною позичкового процента.

Ринок грошей — ринок короткотермінових боргових зобов'язань. На ньому товаром виступають гроші, а їхньою ціною — проценти за користування кредитом. Його функціонування забезпечується кредитною системою.

Ринок капіталів — сфера торгівлі не тільки грошима, а й правом власності. Інструментом Р. к. виступають цінні папери й середньо- та довгострокові кредитні зобов'язання.

Ринок фінансовий — сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності.

Ринок цінних паперів — частина ринку позикових капіталів, де здійснюється емісія, купівля-продаж цінних паперів. Через Р. ц. п. (банки, фондову біржу, спеціальні кредитні установи) акумулюються грошові нагромадження юридичних і фізичних осіб та спрямовуються на виробниче й невиробниче вкладання капіталів. Розрізняють первинний та вторинний Р. ц. п. Первинний Р. ц. п. — ринок, на якому здійснюється емісія та розміщення первинно випущених цінних паперів в обіг. Метою його є залучення додаткових фінансових ресурсів. Вторинний Р. ц. п. — ринок, на якому здійснюється купівля-продаж цінних паперів. Метою його є перерозподіл капіталу між суб'єктами господарювання, між суб'єктами господарювання та державою, між галузями та територіями для цілей розширеного відтворення та інших потреб суспільства.

Навчальне видання

Замковий Олександр Іванович

ПРОГРАМА НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСОВИЙ РИНОК»
для магістрів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Видано
у Державному вищому навчальному закладі
«Національний гірничий університет».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1842 від 11.06.2004
49005, м. Дніпропетровськ, просп. К. Маркса, 19.

Оприлюднено
на сайті Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий
університет» за адресою
http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_central/skladovi-normativnoi-bazi-v-sferi-osviti-ngu/index.php